
КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

І. В. ПРОКОПА,
*професор, доктор економічних наук,
член-кореспондент НААН України,
головний науковий співробітник відділу економіки і політики аграрних перетворень
ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України”
(Київ)*

ФІЗИКО-ЕКОНОМІЧНА ПАРАДИГМА СУЧАСНОЇ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

I. V. PROKOPA,
*Professor, Doctor of Econ. Sci.,
Corresponding Member of the NAAS of Ukraine,
Principal Sci. Researcher of the Department of Economics and Policy of Agrarian Transformations,
Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine
(Kyiv)*

PHYSICO-ECONOMIC PARADIGM OF THE MODERN THEORY AND PRACTICE OF MANAGEMENT

Світоглядні, економічні, екологічні, соціальні, демографічні та інші виклики, з якими зіштовхнулося світове співтовариство, сьогодні перетворюються на глобальні загрози. Домінуючими стають ті, що зумовлені вадами господарювання, нищівним руйнуванням навколишнього природного середовища, нездатністю хоча б мінімально забезпечити рівень та якість життя для кожного третього мешканця планети.

Цивілізація перебуває у стані глибокої системної кризи, яка охопила соціальні, демографічні, економічні й екологічні аспекти. Саме екологічні та соціальні проблеми становлять найбільшу загрозу. Вчені, аналізуючи причини, які зумовили глобальну антропогенну кризу, серед найголовніших називають нехтування закономірностями зв'язків суспільства і природи.

Розуміння небезпечних економічних, соціальних, екологічних та інших загроз для життєдіяльності нинішніх поколінь та існування нащадків привело світове співтовариство до необхідності зміни існуючої парадигми цивілізаційного розвитку. Явно чи неявно, свідомо чи підсвідомо, але воно присутнє у ментальності, мисленні та бутті нації й конституйоване в українській економіко-філософській культурі. Йдеться про нову парадигму теоретичного обґрунтування суспільного розвитку, яка базується на поєднанні фізичного та економічного.

Прокопа Ігор Васильович (Prokopa Igor Vasylovych) – e-mail: iprokopa@ukr.net.

Сьогодні ці унікальні досягнення української економіко-філософської культури розвиваються зусиллями окремих науковців. У цьому зв'язку викликає інтерес рецензована колективна монографія *, яка підготовлена за ініціативи науковців Інституту аграрної економіки НААН України і Наукового товариства імені Сергія Подолинського. Книга являє собою один з результатів їх співпраці, яка триває вже декілька років. Монографія — одне з перших видань новітнього напрямку світової та національної економічної думки, який представлено власною науковою школою світового виміру, що вже понад століття розвивається в Україні.

Монографія добре структурована, відрізняється новизною внутрішньої будови. Книга складається з 3 частин, які містять 10 розділів, що поділяються на підрозділи.

Частина I — "Теорія та історія господарювання у вимірах фізичної економії" — присвячена світоглядному, природничому та історичному вимірам фізичної економії (розділи I і II). Авторами розкрито новітню наукову картину світобудови як світоглядну основу фізичної економії та природу останньої як науки, а також висвітлено етапи становлення і розвитку фізико-економічної думки в Україні, зокрема:

— заснування С. Подолинським української наукової школи фізичної економії;

— розширення В. Вернадським ідей С. Подолинського;

— внесок досліджень М. Руденка в даний процес.

У монографії велике значення має розкриття теоретичних вимірів фізичної економії. Відповідно, в III розділі знаходять висвітлення сучасні моделі збалансованого розвитку природогосподарських систем. Разом з тим автори розглядають і такі питання:

— методологію фізичної економії з погляду трансдисциплінарного виміру, дослідження проблем природокористування на засадах фізичної економії;

— екзогенні природні зміни та фізико-економічні тотожності: проблеми оцінювання і формування;

— застосування фізико-економічного аналізу в дослідженнях макроекономічних параметрів стійкості довкілля;

— кібернетичні засади теоретичних досліджень екосоціогосподарських систем.

Принципово новими є викладені в монографії науково-прикладні виміри фізичної економії. У IV розділі сучасне економічне знання розглядається з точки зору набуття достатності завдяки фізичній економії, аналізується вплив останньої на зміну чинної парадигми ринку та розкривається інноваційний характер фізико-економічного бачення розвитку.

У II частині — "Фізична економія у вимірах сучасної практики господарювання" — за допомогою фізико-економічних принципів фізична еко-

* Фізична економія у вимірах теорії і практики господарювання ; [за ред. Ю.О. Лупенка, В.М. Жука, В.О. Шевчука, О.В. Ходаківської]. — К. : ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2013. — 502 с.

номія послідовно вивчається у вимірах сталого, екологічнобезпечного і людського розвитку (розділи V–VII). Згідно з обраною логічною послідовністю розкриття змісту монографії, в її тексті висвітлюється бачення проблематики сталого розвитку з позицій фізичної економії, розглядаються достатність економічного знання і новітня атрибутика сталості мислення, господарювання та врядування, а також економіко-правовий вимір сталого розвитку.

В основу розвитку господарських систем авторами покладено екологічну парадигму. Вони доводять, що сучасну національну аграрну стратегію належить вибудовувати, окреслюючи довготривалий рівноважний розвиток агросфери на фізико-економічних засадах.

Екологізація аграрної сфери розглядається в монографії як невід’ємний атрибут сучасної аграрної політики, тому автори пропонують “енергетичний” підхід до розв’язання проблем екологічнобезпечного землекористування, аналізують екологічний вимір впливу суспільної свідомості на збалансований розвиток агросфери.

З огляду на важливість людського капіталу для економічного розвитку цей капітал інтерпретується як національне багатство, тому розглядаються різні підходи до його оцінювання та рекомендації щодо його фактографічного відображення.

На думку науковців, сьогодні інформаційний вимір фізичної економії стає дедалі важливішим. Як результат, у VIII розділі наведено шляхи вирішення проблем забезпечення управління економікою релевантною інформацією. З метою їх розкриття у книзі висвітлено:

- класичні та новітні фізико-економічні підвалини бухгалтерського обліку;
- становлення нової парадигми бухгалтерського обліку економіки гармонійного розвитку;
- ідентифікацію та інтерпретацію об’єктів бухгалтерського обліку на засадах фізичної економії.

Заслугове на увагу заключна, III, частина – “Прогностичні виміри фізичної економії і глобальні економічні стратегії XXI століття”. У ній розкриваються прогностичні виміри фізичної економії (розділ IX). Автори розглядають фізичну економію як базис прогностичних ідей, а також обґрунтовують їх за С. Подолинським і розкривають прогностичний вимір ідей В. Вернадського та М. Руденка.

Викликає певний інтерес X розділ монографії, в якому викладено фізико-економічні виміри глобальних стратегій та окреслено місію України у XXI ст. На основі фізико-економічного осягнення цієї місії у книзі запропоновано авторське бачення шляхів “розблокування” кризи економічного мислення, напрями розвитку фізичної економії, а також стратегії щодо реалізації глобальної ролі, найважливіша з яких – формування запасів зерна як перспектива для України в умовах глобалізації.

Рецензована колективна монографія є одним з перших українських видань з фізичної економії – новітнього напрямку світової та національної еко-

номічної думки, представленого власною науковою школою, яка розвивається упродовж більш як 130 років.

Розкриті в книзі природничі засади економічного мислення, на яких базується фізична економія, — це основа, завдяки якій авторам вдалося всебічно і глибоко висвітлити теорію, історію і практику сучасного господарювання в Україні та за кордоном.

Книга буде корисною для науковців і викладачів навчальних закладів, усіх дослідників, діяльність і наукові інтереси яких мають причетність до актуальної економічної проблематики XXI ст.

Рецензія надійшла до редакції 24 березня 2014 р.
